

Ձ. ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 1, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 2022

ԳԱՆԱՏԱՅԻ ՀԱՅՈՑ ԹԵՄԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ

ՅՈՅԱԸ ԼԱԻԱԳՈՅՆԻՆ

2022 տարին իր աւարտին կը հասնի: Վերջալոյսն է 2022 տարուան: Միաժամանակ 2023 տարին դրան սեմին է, արդէն իսկ կը թակէ դուռը ներս մտնելու, նոր սկիզբ դնելու, նոր հորիզոն բանալու մեր դիմաց:

Յարմար ժամանակն է հիմա մտածելու աւարտող տարուան մասին, մանաւանդ սպասելու այն տարուան, որ նոր պիտի սկսի իր առաջին քայլերը նետել եւ մենք պիտի լսենք ձայները այդ նոր ոտնաքայլերու կշռոյթին:

Առաջին հերթին հարցում մը կը սկսի մեր մտքին մէջ անհանգստացնել, արդեօք աւելի լաւ պիտի ըլլայ մեր դիմաց բացուող ՆՈՐ 2023 Տարին: Բնականաբար ոչ են վստահ եմ, եւ ոչ ալ դիմել կրնաս վստահ ըլլալ: Եթէ նայինք անցնող Տարուան, դիւրին տարի մը չեղաւ, ընդհանրապէս աշխարհին

եւ մասնաւորաբար հայութեան համար: Համաճարակը տակաւին կը գործէ, տնտեսական տագնապը կը շարունակուի, պատերազմները իրենց աւերները կը սփռեն, հողային եւ տարածքային կորուստներ, զոհեր եւ կորուստներ հարազատներու եւ միւս կողմէ «արդար» աշխարհի լռութիւնը ի տես անարդարութեանց: Ո՞ր ենք մենք որպէս մարդկութիւն այսօր, ինչպիսի վերաբերմունք կը տածենք այս բոլորին նկատմամբ: Վերել յիշուած բոլոր դժուարութիւններն ու տագնապները ուզենք կամ չուզենք մեր կեանքի ձեւերը փոխեցին: Ուրեմն ի՞նչ պէտք է ընել, «պատրաստուիլ վատագոյնին»: Բնականաբար ոչ, ունենալ ՅՈՅԱԸ ԼԱԻԱԳՈՅՆԻՆ:

Վերել յիշուած բոլոր տագնապներն ու դժուարութիւնները կրնան մեր աշխարհը փոխել, բայց չեն կրնար փոխել իմ եւ քու Աստուածը: Անփոփոխ է Աստուած, ու անփոփոխ պիտի մնայ անընդհատ փոխուող աշխարհին մէջ:

Աստուած չէ փոխուած ու չի փոխուիր: Ան միշտ կը խօսի մեզի հետ նոյն սիրով ու հայրական նոյն հոգածութեամբ:

Փոփոխուող աշխարհին մէջ, մանաւանդ տիրող դժուարութիւններուն եւ տագնապներուն դիմաց երբեմն կ'ընկրկինք եւ երբեմն մեր կեանքը դուրս կու գայ Իր վերահսկողութենէն: Հետեւաբար, Ի՞նչ ընել, եթէ ոչ լսել Աստուծոյ ձայնը, ըմբռնել իր խօսքին ճշմարտութիւնը եւ մեր կեանքը Իրեն յանձնել Իր կամքին:

Հետեւաբար, մենք պէտք է վերանորոգուինք, դառնանք Նոր Մարդ, նորոգենք մեր կապուածութիւնը Աստուծոյ հետ, վստահինք ու մեր կեանքը Իրեն յանձնենք միշտ «ՅՈՒՍԱԼՈՎ ԼԱԻԱԳՈՅՆԻՆ»:

Շնորհաւոր Նոր Տարի
Բարգէն Արքեպիսկոպոս

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Գանատայի Հայոց Թեմի Ազգային Առաջնորդարանի՝ «Լուսաւորիչ Եկեղեցին Տան Մէջ» կրօնական ամսաթերթի առաջին հրատարակութիւնը կատարուած է 2016-ի Դեկտեմբերին, Գանատայի տարածքին ապրող հայորդիներուն փոխանցելու հոգեւոր սնունդ եւ հայ տան մէջ կրօնական ամսաթերթը դարձնելու Լուսաւորչի անմար կանթեղը, որ կը լուսաւորէ հայու հոգին ու սիրտը:

Այս թիւը Լուսաւորչի 70-րդ թիւն է: Առաջին բաժնին մէջ կը գտնէք Առաջնորդ Սրբազան Հօր պատգամը, խմբագիրին խօսքը եւ Աստուածաշունչէն ոսկեղէն համար մը: Երկրորդ բաժնով, ներկայացուցած ենք հայ եւ ընդհանրական եկեղեցւոյ հայրերէն գրութիւն մը, բարոյախօսական գրութիւն մը, մանուկներու եւ պատանիներու համար պատրաստուած բառախաղ, որ առընչուած է երրորդ էջին վրայ ներկայացուած Աստուածաշնչական ընթերցանութեան հետ եւ հոգեբանական մտորումներ: Երրորդ բաժնին մէջ, պիտի տեսնէք Աստուածաշնչական հատուած մը, պատանիներուն մտահորիզոնը ընդլայնելու համար պատրաստած ենք հարցադրում մը ու անոնց հոգեւոր աճման համար յատուկ աղօթք: Երրորդ բաժնին վերջաւորութեան երիտասարդներուն հոգեւոր յագեցում տալու նպատակով տեղադրած ենք հարց-պատասխան բաժին մը: Իսկ, չորրորդ բաժնին մէջ կը գտնէք գրախօսական մը, ծիսական բաժին, որուն մէջ ներկայացուցած ենք մեր եկեղեցւոյ սուրբերուն կեանքերէն, քրիստոնէական հարցադրումներ եւ հայ առակագրութեան հարստութիւններէն պատահիկ մը:

Այս թիւը ճոխացուցած են՝ Գերպ. Տ. Գեղարդ Ծ. Վրդ. Քրիսպէկեանը, Արժն. Տ. Գառնիկ Ա. Քինյ. Գոյունեանը, Բարշ. Տարօն Սրկ. Հալլաճեանը, Բարշ. Եսայի Սրկ. Մանուկեանը եւ Հոգեբան Նորա Շիթիլեանը: Յոյսով ենք, որ «Լուսաւորիչ»ը կը դառնայ լոյս եւ իր պատգամը կը փոխանցէ իւրաքանչիւր ընթերցողի:

Շուտով պիտի դիմաւորենք 2023 թուականը: Թող որ, Աստուծոյ օրհնութիւնը առատապէս հեղու իւրաքանչիւր հայ օճախի վրայ: Թող որ, իւրքանչիւր հայու տան ճրագը մնայ անմար, Արագած լեռան չորս գագաթներէն կախուած Լուսաւորչի անմար կանթեղին նման: Թող որ, Տիրոջ խաղաղութիւնը հաստատուի իւրաքանչիւր մարդու սրտի մէջ եւ Տիրոջ ստեղծագործութեան պսակը՝ մարդը ապրի բարութեամբ, երջանկութեամբ, յաջողութեամբ եւ սիրով շրջապատուած:

Բարի ընթերցանութիւն:

Հայր Յակոբ
Խմբագիր

ՈՍԿԵՂԷՆ ՀԱՄԱՐ

«Ամէն անգամ որ խորհեցայ՝ թէ իյնալու վրայ եմ, քու սէրդ, Տէր, օգնութեան հասաւ ինծի»:
Սաղմոս 94:18

“When I said, “My foot is slipping,” your unfailing love, Lord, supported me.”
Psalms 94:18

❖ Ամբողջացուցե՛ք Աստուածաշնչային բառերով պատրաստուած հանելուկը եւ գտե՛ք պահուած երկու բառերը:

U	U	E	Γ	E	U	Z	S	U
U	Γ	Γ	U	U	U	Γ	U	E
S	Γ	U	E	U	U	U	E	E
U	Γ	Γ	U	U	E	U	E	U
E	Γ	U	Γ	U	U	U	Γ	U
U	U	U	S	U	U	U	E	S
U	U	E	E	U	U	U	U	U
U	U	U	U	U	U	U	U	U
E	E	U	U	U	U	U	U	U
E	U	U	U	U	U	U	U	U

Աստուած
Եդեմ
Եփրատ
Մէթ
Տիգրիս
Թռչուն

Արեւ
Եւա
Կայէ
Ադա
Կին
Օձ

Աստղեր
Աբել
Ծաղիկ
Անասուն
Ենուվք

Պահուլած բառ.-

Ի՞նչ էր մեր նախահայրերուն առաջին
մեղքը:

Քանի՞ օրերու մէջ Աստուած ստեղծեց աշխարհը:

Պատկերացնենք, որ մարդ մը թագաւորական պալատ կը մտնէ՝ դիտելու համար հոն գտնուած պատկերներն ու արուեստի գործերը, հարստութիւններն ու կահաւորանքը, որոնք զանազան բաժիններու մէջ գետեղուած են: Երեւակայեցէք նաեւ, որ նոյն մարդը, թագաւորին հիւրն ըլլալով՝ անոր հետ սեղան նստած է եւ գտած իր առջեւ դրուած զանազան տեսակի համադամ ուտելիքներ ու ըմպելիներ: Մարդը ամէն իմաստով կը գրաւուի զինք շրջապատած գեղեցկութեամբ եւ հարստութեամբ: Յետոյ պալատէն դուրս վտարուելով՝ աղքատ ու աղտոտ վայր մը կը շարտուի: Կամ պատկերացուցէք մեծապէս գեղեցիկ կոյս մը, որ իր գեղեցկութեամբ կը գերազանցէ իր ցեղին բոլոր կոյսերը, կ'ամուսնանայ ցնցոտիներ հագնող շատ տղեղ, անարգ եւ աղքատ մարդու մը հետ: Ապա, մաշած հագուստներուն փոխարէն՝ կինը անոր թագաւորական զգեստներ կը հագուեցնէ, թագ կը դնէ անոր գլխուն եւ ամուսնանալով՝ կը միաւորուի անոր հետ: Զարմացած ու հիացած՝ խեղճ մարդը ինք իրեն կ'ըսէ. «Արդեօք ես՝ նուաստս, աղքատս, խեղճս եւ խոնարհս, արժանի եմ նման կին մը ունենալու»: Այս է այն՝ ինչ որ Աստուած ըրաւ խեղճուկրակ մարդուն: Զայն արժանի դարձուց, որպէսզի ան տարբեր աշխարհ մը եւ քաղցրահամ ուտելիք վայելէ, ինչպէս նաեւ անոր յայտնեց թագաւորութեան գեղեցկութիւնն ու փառքերը, այսինքն՝ երկնային գեղեցկութիւնը: Այս կատարուած արարքէն ետք, երբ մարդ տուեալ հոգեւոր փառքերը կը համեմատէ այս աշխարհի երեւոյթներուն հետ, ապա ամբողջապէս կը ձգէ զանոնք ու կ'անտեսէ աշխարհայինը: Այս աշխարհին մէջ, անոր նայուածքը, եթէ նոյնիսկ թագաւորի մը, իշխանի մը եւ կամ իմաստունի մը վրայ իյնայ, ապա ան իր նայուածքը դէպի վեր դարձնելով՝ երկնային գանձին վրայ կը կեդրոնացնէ: Աստուած սէր ըլլալով՝ մարդը արժանի դարձուց, որ Քրիստոսի կրակը ստանայ, որպէսզի անոր միջոցաւ իր հոգեկան խաղաղութիւնը գտնէ, ցնծութեամբ ուրախանայ եւ առ յաւիտեայ աշխարհի հաստատուի:

Մեծն Սուրբ Մակար

NORA'S GUIDANCE

Կարգ Մը Խրատներ Եթէ Մէկը Կը Կարօտնաս Տօնական Շրջանին:

- ★ Հատապայ որ վիշտը բուժման ընթացքի մէկ բաժինն է:
- ★ Կեդրոնացիր այն բաներուն վրայ, որոնք կրնաս հակազդուել:
- ★ Հարց չէ տխուր զգալու: Ծշմարիտ գորութիւնը, քաջութիւնն է ըլլալ պատրաստ եւ հանշեալ ցաւերը:
- ★ Փնահատու այն անձերը, որ ունիս կեանքիդ մէջ:
- ★ Փորձէ նոր աանդութիւններ ստեղծել:
- ★ Փորձ կարողութեանդ համեմատ բարիք ընել ուրիշին, այդ քեզ կը փորձէ գոհունակ պահել:
- ★ Մի՛ վախճար օգնութիւն խնդրել:

A Few Tips If You Are Missing Someone During The Holiday:

- ★ Trust that grief is a part of the healing process
- ★ Focus on the things you can control
- ★ It's OKAY to feel sad. True strength is the courage to be vulnerable and acknowledge the pain.
- ★ Celebrate the people you have
- ★ Try creating new traditions
- ★ Try doing something kind for others if you have the capacity, it might help you to feel better.)
- ★ Don't be afraid to ask for HELP!!

Ջադրագովական թիւ 1	Apologetics 1
<u>Ո՞վ է Աստուած</u> <u>Աստուած իրական է</u> <u>Ինչպէս կարելի է պաշտպանել Աստուծոյ գոյութեան հարցը</u> Պատասխանելու համար իրարու առնչուած այս հարցադրումներուն, եկէք նախ պատասխանենք հետեւեալ դասական, փիլիսոփայական հարցումին.- ինչո՞ւ ոչնչութեան փոխարէն՝ ինչ-որ բան գոյութիւն ունի: Ինչո՞ւ տիեզերքը, ինչո՞ւ մենք՝ մարդ արարածներս: Այս հարցադրումները, ի վերջոյ, պատճառի եւ իմաստի մասին են: <u>Պատճառ</u> Քալամ փաստարկումը հետեւեալ հաստատումը կ’ընէ.- որեւէ բան որ սկիզբ կ’առնէ, [զինք գոյացնող] պատճառ մը ունի: Տիեզերքը սկիզբ առած է: Տիեզերքը [զինք գոյացնող] պատճառ մը ունի: Ժամանակակից գիտութիւնը կը պաշտպանէ այն թեզը, թէ՝ տիեզերքը սկիզբ ունի, յափտեանական չէ, ուստի եւ՝ զինք գոյացնող պատճառ մը ունի: Թէեւ Մեծ Պայթիւնը (Big Bang) կրնայ սկզբնաւորումը ըլլալ տիեզերքի, բայց ոչ՝ սկզբնաւորողը: Պէտք է որ այս Մեծ Պայթիւնին ետին կեցած բան մը կամ մէկը ըլլայ: Միջնադարեան աստուածաբան՝ Թովմաս Աքուինացիին համաձայն, պէտք է որ «անպատճառ պատճառ» մը գոյութիւն ունենայ: Այլ խօսքով՝ անեղ ստեղծիչ մը: Այս «անպատճառ պատճառ»ը չի կրնար ժամանակի եւ տարածութեան ենթակայ ըլլալ, եւ որպէս սկզբնաւորողը եւ ստեղծողը ամէն բանի՝ պէտք է որ ըլլայ աւելի զօրեղ եւ խելացի, քան իր իսկ ստեղծագործութիւնը: Ուստի, պէտք է որ ժամանակն ու տարադրթիւնը անդրանցնի, իսկ ատոր համար ալ՝ պէտք է ըլլայ յափտեանական եւ աննիւթական: Այսպիսով, կը յանգինք Աստուծոյ գաղափարին: «Իսկ զԱստուած ստեղծողը ո՞վ է», կրնանք յարել: Աստուած, ըստ սահմանումին, ըլլալով անդրանցական, յափտեանական եւ աննիւթական, չի կրնար ստեղծուած ըլլալ: Ան պարզապէս՝ է: <u>Իմաստ</u> Եթէ պիտի չկարենայինք հասկնալ զինք, ապա Աստուած ինչո՞ւ ստեծեց մեզ: Պղատոնը, դասական յոյն փիլիսոփան, այսպէս կը բացատրէ.- եթէ արարածը կարենար ամբողջութեամբ ըմբռնել արարիչը, ապա արարածը կ’ըլլար նոյնինքն արարիչը: Ինչ որ անհեթեթ եւ անհնար է: Արդարեւ, Աստուած ինքզինք յայտնած է մեզի, որքանով որ պէտք ունինք զինք ճանչնալու եւ իրեն հետ յարաբերութիւն մը մշակելու համար: Աստուած ինքզինք յայտնած է ամենաշօշափելի կերպով՝ Յիսուս Քրիստոսի յայտնութեամբ: Գալով Աստուծոյ ոչ-այնքան-հասկնալի երեսին, ապա՝ ատիկա պատրուակ պէտք չէ դառնայ իրմէ մեր հեռանալուն. այլ, ընդհակառակը, անիկա պատճառ պէտք է հանդիսանայ որ մենք խոնարհինք իր առջեւ, երկիւղով ու հիացմունքով լեցուինք իրեն հանդէպ ու պաշտենք զայն: <i>Հայր Գեղարդ</i> Յ.Գ. մեզի ուղարկեցէք Աստուծոյ եւ հաւատքի կեանքի մասին ձեր ունեցած հարցումները:	Who Is God? Is God Real? What is the Case for the Existence of God? To answer these correlated questions, how about we start with another philosophical classical question: why is there something rather than nothing? Or, to put it simply, why is there anything at all? Why a Universe? Why us, human beings? It boils down to cause and meaning. Cause The Kalam argument goes like this: anything that begins to exist, has a cause. The Universe began to exist. The Universe has a cause. Modern science supports the notion that the Universe has a begin-ning; it is not eternal, and therefore, it must have a cause. Though the "Big Bang" could be the initiation of the universe, it is not the initiator. There must be something or someone behind that initial big blast. The medieval theologian Thomas Aquinas argues that there has to be an "un-caused Cause"; in other words, an un-created Creator of everything. That "un-caused Cause" cannot be affected by time and space, since, as the initiator and the creator of everything, it has to be more powerful and more intelligent than the creation itself. Hence, it has to be above and beyond time and space; and for that it has to be eternal and immaterial. Thus, we arrive at the notion of God. "Who created God then?" could be the follow-up question. God, by definition, being transcendental, eternal, and immaterial cannot be created. He simply IS. Meaning Why bother create us if we were not supposed to understand God? Plato, the classical Greek philosopher puts it this way: if the crea-ture could fully understand the creator, then the creature would be the creator itself, which, of course, would be absurd and impossi-ble. In fact, God has revealed himself to us as much as it is necessary for us to know about him and develop a relationship with him. He has revealed himself in the most tangible way, in the manifestation of Jesus Christ himself. As for the not-so-understandable part of God, well, that should not drive us away from God, but rather it should humble us, it should amaze us, fill us with awe and wonder, and drive us to worship him. Think about it. <i>Fr. Keghart</i> P.S. send us your questions concerning God and the life of faith.

ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Աստուած ստեղծեց գեղեցիկ այս աշխարհը: Ան վեց օրուան մէջ ստեղծեց աշխարհը:

Աստուած առաջին հերթին լոյսը ստեղծեց, ըսելով. «Թող լոյս ըլլայ», եւ այսպէս առաջին օրը եղաւ: Երկրորդ օրը Աստուած ստեղծեց երկինքը: Երրորդ օրը Աստուած ստեղծեց երկիրը, բոյսերն ու ծառերը: Չորրորդ օրը Աստուած ստեղծեց արեւը, լուսինը, աստղերն ու բոլոր մոլորակները: Հինգերորդ օրը Աստուած ստեղծեց թռչունները, ձուկերն ու բոլոր կենդանիները: Եւ Աստուած տեսաւ, որ ամէն ինչ բարի է: Վեցերորդ օրը Աստուած ստեղծեց մարդը: Աստուած մարդը իր պատկերով ստեղծեց:

Աստուած առաջին մարդը Ադամ կոչեց: Յետոյ կեանք տուաւ առաջին կնոջ՝ Եւային: Աստուած այնքան սիրեց մարդը, որ իր ստեղծած աշխարհը անոր յանձնեց. Ըսելով. «Աճեցէ՛ք, բազմացէ՛ք, երկիրը լեցուցէ՛ք եւ տիրեցէ՛ք»:

Աստուած Ադամին ու Եւային համար գեղեցիկ պարտէզ մը ստեղծեց, որ անոնք այնտեղ ապրին խաղաղ ու երջանիկ: Իսկ պարտէզին մէջտեղը դրաւ Կենաց Ծառը եւ ուրիշ ծառ մըն ալ, որ կը կոչուէր Բարիի եւ Չարի Գիտութեան Ծառ:

Աստուած Ադամին ըսաւ. «Ադամ, անուններ տուր կենդանիներուն, եւ ինչ անուն որ դնես, այդպէս ալ պիտի կոչուին»: Եւ ամէն ինչ ունեցաւ անուն եւ իմաստ, ինչպէս իրենց անունները՝ «Ադամ», որ կը նշանակէ մարդ, իսկ «Եւա»՝ կեանք: Աստուած, մարդոց կեանքը խաղաղ պահելու համար, օրէնքներ դրաւ: Մարդոց տուաւ ամէն իրաւունք, բայց օրէնքով արգիլեց ուտել Բարիի եւ Չարի գիտութեան Ծառի պտուղներէն:

Ադամն ու Եւան չհնազանդեցան Աստուծոյ օրէնքին եւ կերան արգիլուած ծառի պտուղէն: Եւ Աստուած, տեսնելով անոնց անհնազանդութիւնը, ըսաւ. «Քանի որ չլսեցիք զիս, հեռացէ՛ք պարտէզէն: Ասկէ ետք ապրելու համար պիտի աշխատիք ու չարչարուիք»:

Ադամն ու Եւան այլեւս չկրցան Եդեմի պարտէզը մտնել: Հայր Աստուած շարունակեց սիրել Ադամն ու Եւան, բայց անոնք այլեւս առաջուան պէս մօտ չէին Աստուծոյ:

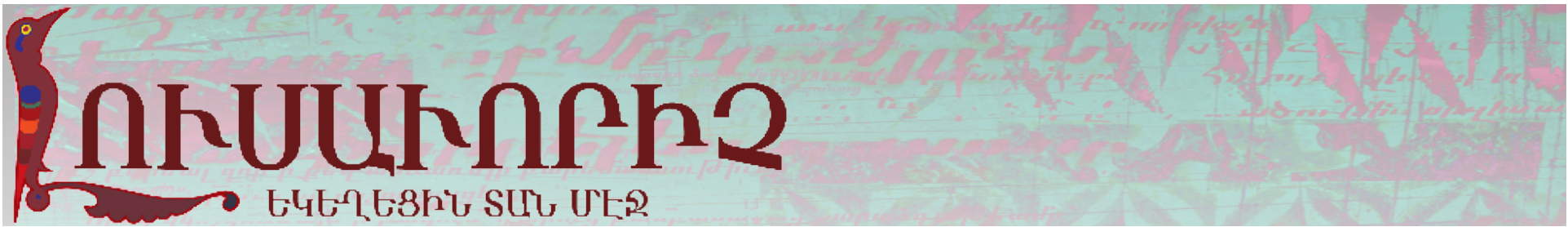
Գանատայի Հայոց Թեմի
Կիրակնօրեայ Դպրոցի Աշակերտին Գրքոյկը

ԱՂՕԹՔ
ՄԱՆԿԱՊԱՏԱՆԵԿԱՆ

Հայր մեր,
Տո՛ւր մեզ, տո՛ւր քո շնորհ,
Լի ու լի՝ ամէն օր,
Հայր մեր,
Կեանք տուր մեր հայրիկին,
Կեանք տուր մեր մայրիկին,
Հայր մեր,
Մեզ պահէ քո աջով,
Մեզ օրինէ Սուրբ խաչով,
Հայր մեր,
Դու պահապան մեր:

Կոմիտաս Վարդապետ

ԳԻՏԷՐԸ ԹԷ ...
Աստուածաշունչի հայերէն առաջին տպագրութիւնը կատարուած է Ամսթերտամ, 1666-ին, ձեռամբ՝ Ոսկան Վարդապետ Երեւանցիի:

St. Stephen the Protomartyr and Deacon
By Dn. Daron Halajian

Every year the Armenian Apostolic Church commemorates St. Stephen in the month of December. Perhaps you have heard about St. Stephen through a friend or a relative. St. Stephen is commonly referred to as the ‘protomartyr’ or ‘protodeacon’, but why is this? We read in chapter six of the Book of Acts that the Apostles laid their hands on seven disciples, of which Stephen was the first. The account describes Stephen as one who is “full of God’s grace and power, performing great wonders and signs among the people” (Acts 6:8). St. Stephen was also a wise and courageous preacher. Those who were envious of him accused him of speaking blasphemous words against God and Moses. As a result, he was brought before the Sanhedrin; the supreme tribunal of the Jews. Before the Sanhedrin, Stephen recounts the Exodus story (second book in the Old Testament) and names Moses as a prefigurative of Jesus, the awaited messiah of the Israelites. However, the Sanhedrin were enraged by Stephen’s appeal and rushed him out of the city of Jerusalem where he was stoned to death.

In Acts 7:58 we read about an individual who keeps the garments of those throwing the stones. His name is Saul who later received the Lord’s revelation on his way to Damascus (Acts 9) and was renamed Paul, the apostle who spread the teachings of Jesus to the first-century world and wrote several of the letters we read in the New Testament.

In Greek, the prefix ‘proto’ means ‘first’. As St. Stephen was the first to receive the laying on of hands by the apostles, this is where we derive the title of St. Stephen as ‘protodeacon’. St. Stephen was also the first martyr of the Christian faith, hence the reason he is referred to as the protomartyr. An interesting parallel to note is that the first Christian Armenian martyr was a female by the name of St. Santukhd (AD 38-68), the daughter of King Sanadruk. The word ‘deacon’ is derived from the Greek diakonos, meaning ‘one who serves’. The first deacons of the universal church had the responsibility of caring for widows, orphans and the poor. They were also responsible for spreading the Word of God. St. Stephen was one of the 72 disciples mentioned in the Gospel according to Luke, chapter 10, that were sent out by Jesus to evangelize.

Accordingly, the Feast of St. Stephen, typically celebrated in the last week of December, is a special day for all of the deacons that serve in our parishes. Traditionally, the Armenian Apostolic Church ordains acolytes to the diaconate on this feast day. It is customary for deacons to wear crowns during the liturgy, in the festive spirit of the joyful occasion. In some parishes, a pair of deacons will do the incense during the liturgy simultaneously and tie their stoles (shoulder sash) cross-wise as an indication of their function and to highlight the celebratory nature of the badarak.

Today, the diaconate plays an important role in assisting our pastors within our parishes. Aside from serving in liturgical services, they also assist with various administrative duties. The role of the diaconate outside of the church’s walls has always been an imperative of the clerical office. This feast may serve as a reminder to all deacons serving within our parishes that our communities seek the comfort of the church beyond its walls. Deacons serve as an extension of the clergy, and thus today’s imperative is a diaconate that strives to live out its role through active servitude unto others.

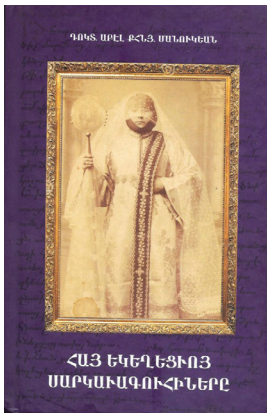
Let’s pray together:
We give you thanks,
O Lord of glory,
for the example of the first martyr
who looked up to heaven and prayed
for his persecutors to Your Son Jesus Christ,
who stands at Your right hand,
where
He lives and reigns with You and
the Holy Spirit, One God,
in glory everlasting.
Amen.

ՄՏՈՐՈՒՄՆԵՐ ԳԻՐՔԻ ԱՇԽԱՐՀԷՆ

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ

«Հայ Եկեղեցւոյ Սարկաւագուիիները»,
հեղինակ՝ դոկտ. Աբէլ Քինյ. Մանուկեան, Պէյրութ, 2022:
Տ. եւ տիկ. Միքել Եւ Նինա Պապեանէ մեկենասութիւնը՝ ի յիշատակ հոգեւոյս Կորին Արք. Պապեանի:

Արժանապատիւ հեղինակը բազմարդիւն ուսումնասիրող է: Գիրքին սկիզբը՝ «Խօսք Երախտիքի»ին ներքեւ կը կարդանք հետեւեալ տեղեկութիւնը. - 1980-ական թուականներուն, Վիեննայի Պետական Համալսարանի Արեւելեան Եկեղեցիներու Բաժանմունքին մէջ ներկայացուցած էի ամփոփ աշխատանք մը՝ «Սարկաւագուիին Հայ Եկեղեցւոյ Աւանդութեան Մէջ» նիւթով: Ասկէ յառաջացաւ 1991 թուականին հրատարակութիւն մը, որ առանձին հատորիկով մը տպագրուեցաւ Նիւ Եորքի մէջ՝ Հովանաւորութեամբ Հայց. Եկեղեցւոյ Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւելեան Թեմին: Ապա նոյնը՝ թարգմանութեամբ փրոֆ. Դոկտ. Փիթըր Քաուրիի՝ անգլերէնով լոյս տեսաւ 1994 թուականին, կրկին Նիւ Եորքի մէջ, նախաձեռնութեամբ՝ Ս. Ներսէս Ընծայարանի: Առկայ հատորը մատենագրական նոր տեղեկութիւններով համալրուած տարբերակ մըն է՝ վկայելու համար, թէ Հայ Եկեղեցւոյ մէջ կանանց սարկաւագութեան ասանդոյթը քրիստոնէական հայադրոշմ հաւատքին նուիրական արգասիքներէն մին է, որուն պահպանումն ու զարգացումը իւրաքանչիւր հայ հաւատացեալի, բայց մանաւանդ մեր եկեղեցւոյ եպիսկոպոսական դասին սեպուի պարտականութիւններէն մէկը պէտք է ըլլայ: Արդ, գիրքը համալրման հոլովոյթ մը ունեցած է, եւ միշտ յուսացած՝ որ Հայ Եկեղեցւոյ մէջ գէթ կը պահպանուի եւ կը զարգացուի իգական սեռի սարկաւագութեան ասանդոյթը: Նշեցի ասիկա՝ որովհետեւ ուսումնասիրողը քանի մը անգամ գիրքին մէջ ակնարկած է (կը թուի համակրանքով), որ արեւմտեան կարգ մը եկեղեցիներու մէջ «դրական մօտեցում» ցուցաբերուած է «ոչ միայն քահանայութեան, այլեւ եպիսկոպոսութեան աստիճանին կոչելով կանայք»:

... Շարունակելի 1
Գտնիկ Քահանայ

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ

- **Ո՛վ է Աստուած:**
Աստուած մեր Հայրն է: Ան երկնքի, երկրի եւ ամէն բանի ստեղծիչն ու կառավարիչն է:
- **Ի՞նչ է Աստուած:**
Աստուած Հոգի է, որ ո՛չ սկիզբ ունի եւ ոչ ալ վախճան:
- **Ի՞նչ կը հասկնանք հոգի ըսելով:**
Հոգի ըսելով կը հասկնանք, թէ Աստուած աննիւթ եւ անմարմին էութիւն մըն է, զոր չենք կրնար ըմբռնել:
- **Մեր մարդկային խելքով կրնանք հասկնալ Աստուծոյ էութիւնը:**
Ո՛չ, մեր մարդկային տկար խելքով մենք չենք կրնար ըմբռնել Աստուծոյ էութիւնը, որովհետեւ ո՛չ ոք կրցած է Զայն տեսնել:
- **Ի՞նչ գիտենք, որ Աստուած կայ:**
Երբ երկինքն ու երկիրը դիտենք եւ յետոյ մենք մեզի նայինք, անպատճառ պիտի ըսենք, թէ այս բոլոր հրաշալի բաները ունին տէր եւ ստեղծող մը, որուն անունը Աստուած է:
- **Ո՛ր է Աստուած:**
Աստուած իր անբաւ եւ անհուն զօրութեամբ ամէն տեղ է:
- **Հապա ինչո՞ւ երկինքն է կ’ըսենք:**
Աստուած երկինքն է կ’ըսենք, Անոր գերագոյն բարձրութիւնը եւ մեծ վայելչութիւնը ցոյց տալու համար:

ԱՌԱԿՍ ԶԻՆՉ ՑՈՒՑԱՆԷ...

ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՄԱՐԴԸ

Առիթով մը, Գալիանոս մարմնի առողջութեան մասին կը խօսէր եւ ի միջի այլոց կ’ըսէր.
- Եթէ մարդ զգոյշ ըլլայ ուտելուն եւ խմելուն՝ բժշկութեան արհեստին պէտք չ’ունենար:

Այր մարդ մը ասիկա լսելով, ոչ կ’ուտէ եւ ոչ կը խմէ, որուն պատճառով չարաչար կը հիւանդանայ եւ կը սկսի Գալիանոսին դէմ չարախօսել:

Գալիանոս լսելով ատիկա, կ’ըսէ.
- Անմիտ մարդ, չէ՞ս գիտեր, որ մենք մեր բնութեան արարիչը չենք այլ պարզ օգնականը. Իսկ դուն ինչո՞ւ իմ խօսքս ճիշտ չհասկցար եւ արժանի ձեւով չվարուեցար:

Այս առակը մեզի կ’ուսուցանէ, որ անհրաժեշտ է ուշադիր կերպով լսել վարդապետներու եւ բժիշկներու խօսքերը եւ վայել կերպով վարուիլ, որմէ կախեալ է հոգիի եւ մարմնի առողջութիւնը, խոյս տալ չափազանցութենէ՝ անլիէն կամ պակասէն, որովհետեւ չարիքը այդ երկուքին մէջն է:

Մխիթար Գօշ